

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

610

UALIMU

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2003

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A, B, C, D** na **E**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na swali **moja (1)** kutoka katika kila sehemu **B, C, D** na **E**.
3. Sehemu **A** ina alama 40, sehemu **B, C, D** na **E** zina alama 15 kila moja.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Eleza maana ya ujifunzaji kwa vitendo na faida zake kwa wanafunzi.

Ujifunzaji kwa vitendo ni mbinu ya ujifunzaji inayowahusisha wanafunzi moja kwa moja katika kufanya shughuli halisi zinazohusiana na somo wanalojifunza. Badala ya kusikiliza maelezo pekee, mwanafunzi hushiriki kwa kufanya, kujaribu, kuchunguza, na kutatua matatizo kwa mikono na akili yake.

Faida ya kwanza ya ujifunzaji kwa vitendo ni kuongeza uelewa wa kina wa somo. Mwanafunzi anapofanya mwenyewe, huelewa dhana vizuri zaidi kuliko kusoma au kusikiliza tu.

Faida ya pili ni kukuza kumbukumbu ya muda mrefu. Maarifa yanayopatikana kupitia vitendo hukaa akilini kwa muda mrefu kwa sababu yanahusisha uzoefu halisi.

Faida ya tatu ni kukuza stadi za vitendo na maisha. Wanafunzi hujifunza ujuzi kama utatuzi wa matatizo, ubunifu, na kufanya maamuzi ambayo ni muhimu katika maisha ya kila siku.

2. Bainisha changamoto nne zinazowakabili walimu katika ufundishaji wa kisasa.

Changamoto ya kwanza ni ongezeko la idadi ya wanafunzi darasani. Hali hii humfanya mwalimu ashindwe kumhudumia kila mwanafunzi ipasavyo.

Changamoto ya pili ni maendeleo ya haraka ya teknolojia. Walimu wengi hukosa mafunzo ya kutosha ya kutumia teknolojia mpya katika ufundishaji.

Changamoto ya tatu ni tofauti kubwa za uwezo na mahitaji ya wanafunzi. Walimu hulazimika kutumia mbinu nyingi ili kukidhi wanafunzi wote kwa wakati mmoja.

Changamoto ya nne ni uhaba wa rasilimali za kufundishia. Ukosefu wa vitabu, vifaa, na miundombinu huathiri ubora wa ufundishaji.

3. Eleza dhana ya upimaji na utofautishe na tathmini.

Upimaji ni mchakato wa kukusanya taarifa kuhusu uwezo au uelewa wa mwanafunzi kwa kutumia zana kama mitihani, majaribio, au maswali. Upimaji huzalisha alama au matokeo yanayoweza kupimika kwa namba au viwango.

Tathmini ni mchakato mpana unaohusisha kuchambua na kutumia matokeo ya upimaji ili kufanya maamuzi ya kielimu. Tathmini huangalia maendeleo ya mwanafunzi kwa ujumla na si alama pekee.

Tofauti kuu ni kwamba upimaji hukusanya data, ilhali tathmini hutafsiri na kutumia data hiyo kuboresha ujifunzaji na ufundishaji.

4. Eleza faida za kutumia maswali ya insha katika mitihani.

Maswali ya insha humwezesha mwanafunzi kueleza uelewa wake kwa kina.

Mwanafunzi huonesha uwezo wa kufikiri, kuchambua, na kuunganisha mawazo.

Faida nyingine ni kupima uwezo wa mwanafunzi wa kupanga hoja na kujieleza kwa lugha sahihi. Hii husaidia kutathmini uwezo wa mawasiliano ya mwanafunzi.

Maswali ya insha pia hupunguza kukariri bila kuelewa. Mwanafunzi hulazimika kuelewa mada ili aweze kujibu kwa usahihi.

5. Eleza kwa nini usimamizi wa muda ni muhimu kwa mwalimu.

Usimamizi mzuri wa muda humwezesha mwalimu kukamilisha silabasi kwa wakati. Hii husaidia wanafunzi kufundishwa mada zote zilizopangwa.

Usimamizi wa muda huongeza ufanisi wa masomo darasani. Muda unapopangwa vizuri, hakuna kipindi kinachopotea bila maana.

Aidha, usimamizi wa muda humsaidia mwalimu kupunguza msongo wa kazi. Mwalimu hupata muda wa kuandaa masomo, kutathmini wanafunzi, na kupumzika.

6. Orodhesha na fafania aina nne za mitindo ya ujifunzaji.

Mtindo wa kwanza ni ujifunzaji wa kuona. Wanafunzi hawa hujifunza vizuri kwa kutumia picha, michoro, chati, na maandishi yanayoonekana.

Mtindo wa pili ni ujifunzaji wa kusikia. Wanafunzi hawa huelewa zaidi kwa kusikiliza maelezo, mijadala, na maelekezo ya mdomo.

Mtindo wa tatu ni ujifunzaji wa kusoma na kuandika. Wanafunzi hawa hupenda kusoma vitabu na kuandika maelezo ili kuelewa somo.

Mtindo wa nne ni ujifunzaji kwa vitendo. Wanafunzi hawa hujifunza vizuri kwa kufanya majaribio, mazoezi, na shughuli za vitendo.

7. Eleza umuhimu wa mrejesho wa taarifa kwa mwanafunzi.

Mrejesho wa taarifa humsaidia mwanafunzi kuelewa kiwango chake cha uelewa. Hujua alichofanya vizuri na anachopaswa kuboresha.

Mrejesho huongeza motisha ya kujifunza. Mwanafunzi anapopata mrejesho chanya, hujituma zaidi katika masomo.

Aidha, mrejesho humwezesha mwanafunzi kurekebisha makosa mapema kabla hayajawa makubwa.

8. Bainisha mchango wa teknolojia katika elimu ya leo.

Teknolojia hupanua upatikanaji wa elimu kupitia vyanzo vya mtandaoni kama video, vitabu pepe, na majukwaa ya kujifunzia.

Teknolojia huongeza ufanisi wa ufundishaji kwa kutumia vifaa kama kompyuta, projektor, na programu za elimu.

Aidha, teknolojia husaidia kujifunza kwa njia bunifu na shirikishi, hivyo kuongeza hamasa ya wanafunzi.

9. Eleza sababu za kuwepo kwa tofauti za kitaaluma miongoni mwa wanafunzi.

Sababu moja ni tofauti za uwezo wa kiasili kama akili na vipaji. Wanafunzi hawana kiwango sawa cha uwezo wa kujifunza.

Sababu nyingine ni mazingira ya kifamilia na kijamii. Msaada wa wazazi na mazingira ya nyumbani huathiri ufaulu wa mwanafunzi.

Pia, mitindo tofauti ya ujifunzaji na motisha binafsi huchangia tofauti za kitaaluma miongoni mwa wanafunzi.

10. Eleza nafasi ya mwalimu katika kukuza ubunifu.

Mwalimu ana nafasi ya kuhamasisha wanafunzi kufikiri kwa uhuru na kuuliza maswali. Hii hujenga msingi wa ubunifu.

Mwalimu hutumia mbinu shirikishi na za vitendo zinazowaruhusu wanafunzi kujaribu mawazo mapya bila hofu.

Aidha, mwalimu hutengeneza mazingira salama yanayothamini mawazo ya wanafunzi, jambo linalochochea ubunifu.

SEHEMU B: SAIKOLOJIA YA ELIMU (Alama 15)

Jibu swali moja (1) katika sehemu hii

11. Mwanafunzi kutoka familia duni anakosa motisha shuleni. Kwa kutumia ngazi ya mahitaji ya Maslow, eleza hali hiyo na mapendekezo ya kielimu.

Kwa mujibu wa Maslow, mahitaji ya msingi kama chakula, mavazi, na usalama lazima yatimizwe kabla ya mwanafunzi kujali kujifunza. Mwanafunzi kutoka familia duni hukosa mahitaji haya, hivyo kushindwa kuzingatia masomo.

Mahitaji ya kijamii na ya kuthaminiwa pia yanaweza kutokuwepo. Mwanafunzi hujiona hana thamani au hakubaliki, hali inayopunguza motisha ya kujifunza.

Mapendekezo ya kielimu ni pamoja na kutoa msaada wa kijamii kama chakula shuleni, ushauri nasaha, na mazingira ya upendo na uelewa. Hii humsaidia mwanafunzi kujisikia salama na kuanza kujifunza kwa ufanisi.

12. Wanafunzi wengi wanashindwa kukumbuka walichojifunza wiki iliyopita. Jadili mchango wa kumbukumbu katika ujifunzaji.

Kumbukumbu ina mchango mkubwa katika ujifunzaji kwa kuhifadhi taarifa zilizojifunza. Bila kumbukumbu, ujifunzaji hauwezi kudumu.

Ujifunzaji unategemea uwezo wa mwanafunzi kuhifadhi, kurejesha, na kutumia taarifa pale inapohitajika. Kukosa mbinu sahihi za kukumbuka husababisha kusahau kwa haraka.

Mikakati kama kurudia, kufanya mazoezi, na kuunganisha maarifa mapya na ya zamani husaidia kuboresha kumbukumbu na ujifunzaji.

SEHEMU C: MITAALA NA UFUNDISHAJI (Alama 15)

Jibu swali moja (1) katika sehemu hii.

13. Baadhi ya tabia za wanafunzi hujifunza bila kufundishwa rasmi. Eleza dhana ya mtaala fiche na athari zake.

Mtaala fiche ni mafunzo yasiyoandikwa rasmi katika mtaala lakini yanajifunzwa kupitia mazingira ya shule, mienendo ya walimu, na utamaduni wa shule.

Athari chanya za mtaala fiche ni kukuza maadili mema kama nidhamu, heshima, na ushirikiano.

Athari hasi zinaweza kutokea pale mtaala fiche unapojenga tabia mbaya kama ubaguzi, hofu, au kukosa kujiamini kwa wanafunzi.

14. Darasa lenye wanafunzi wengi linamletea mwalimu changamoto. Jadili mbinu za kuboresha ufundishaji katika mazingira hayo.

Mwalimu anaweza kutumia kazi za vikundi ili kuwashirikisha wanafunzi wengi kwa wakati mmoja.

Matumizi ya wanafunzi viongozi darasani husaidia kusimamia nidhamu na kusaidia wenzao.

Pia, mwalimu anaweza kutumia mbinu shirikishi na vifaa rahisi vinavyoweza ushiriki wa wanafunzi wengi.

SEHEMU D: UTAFITI WA KIELIMU, UPIMAJI NA TATHMINI (Alama 15)

Jibu swali moja (1) katika sehemu hii.

15. Mtafiti amechagua sampuli isiyowakilisha jamii lengwa. Eleza umuhimu wa sampuli sahihi katika utafiti wa kielimu.

Sampuli sahihi huhakikisha kuwa matokeo ya utafiti yanaakisi hali halisi ya jamii lengwa.

Sampuli sahihi huongeza uaminifu na uhalali wa matokeo ya utafiti.

Aidha, sampuli inayowakilisha jamii husaidia kufanya maamuzi sahihi ya kielimu kulingana na matokeo ya utafiti.

16. Baada ya kufanya tathmini, walimu wanashindwa kufasiri matokeo. Jadili matumizi ya takwimu katika kutafsiri matokeo ya tathmini.

Takwimu husaidia kupanga na kuwasilisha matokeo kwa njia inayoeleweka kama jedwali na grafu.

Matumizi ya takwimu huwezesha kulinganisha matokeo na kutambua mwelekeo wa ufaulu.

Aidha, takwimu husaidia walimu kufanya maamuzi sahihi kuhusu maboresho ya ufundishaji na ujifunzaji.

SEHEMU E: MISINGI YA ELIMU (Alama 15)

Jibu swali moja (1) katika sehemu hii.

17. Jamii inayokosa elimu hukumbwa na changamoto nyingi za kiuchumi. Eleza mchango wa elimu katika kupunguza umasikini.

Elimu huwapa watu ujuzi unaowawezesha kupata ajira na kujiajiri, hivyo kuongeza kipato.

Elimu huongeza uwezo wa watu kutumia rasilimali kwa ufanisi na kuanzisha miradi ya maendeleo.

Aidha, elimu husaidia kupunguza utegemezi na kuongeza uelewa wa fursa za kiuchumi.

18. Shule na jamii zina uhusiano wa karibu. Jadili nafasi ya jamii katika maendeleo ya elimu.

Jamii huchangia rasilimali kama miundombinu, vifaa, na msaada wa kifedha kwa shule.

Jamii husaidia kufuatilia nidhamu na mahudhurio ya wanafunzi.

Aidha, ushirikiano kati ya shule na jamii huongeza ubora wa elimu na maendeleo ya wanafunzi.